Kuntaliitto
Kommunförbundet

Arto Sulonen

Lausunto

29.11.2016

Dnro 1161/03/2016

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuntalain muuttamisesta HE 250/2016 vp

1. Yleistä

Suomen Kuntaliitto (jäljempänä *Kuntaliitto)* esittää luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntalain muuttamisesta lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvät ehdotukset voidaan jaotella seuraavasti:

1) uuden kuntalain voimaantuloon liittyvät korjaukset (säännökset kuntalain kuntayhtymän toimielimiä koskevien säännösten ensisijaisuudesta suhteessa erityslainsäädännön säännöksiin kuntayhtymien hallinnosta, kuntayhtymien perussopimusten muuttamisvelvollisuuden myöhentäminen vuoden 2019 loppuun, luopuminen velvollisuudesta valita lakisääteisessä yhteistyössä kaikista yhteistyökunnista edustaja vastuukunnassa toimivaan yhteiseen toimielimeen sekä säännökset EU:n ja Suomessa toimivien kansainvälisten järjestöjen palveluksessa olevien ja heidän perheenjäsentensä äänioikeudesta vuonna 2017 toimitettavissa kuntavaaleissa),

2) kunnan päätöksentekomenettelyä turvaavat säännökset tilanteissa, joissa toimielimiä ei esteellisyyksien vuoksi saada päätösvaltaiseksi (velvollisuus asettaa tilapäinen valiokunta hallituksen sijaan ja keskusvaalilautakunnan mahdollisuus määrätä uusia varavaltuutettuja esteellisten sijaan),

3) säännökset, jotka oikeuttaisivat ja velvoittaisivat esitutkintaviranomaisen ilmoittamaan käynnissä olevasta luottamushenkilöön kohdistuvasta esitutkinnasta kunnan luottamushenkilön toimesta pidättämistä valmistelevalle kunnan viranomaiselle ja säännökset kunnan velvollisuudesta pidättää luottamushenkilö toimestaan, jos se on kunnan päätöksenteon uskottavuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen vakavuus, mahdollinen toistuvuus ja muut seikat sekä

4) säännökset poikkeuksellisissa hallinnollisissa vaikeuksissa olevaa kuntaa kokevasta selvitysmenettelystä.

2. Lausunnon 1-3 kohdassa tarkoitetut ehdotukset

Kuntaliitto pitää edellä kohdissa 1-3 todettuja muutoksia hallituksen esityksessä esitetyillä syillä perusteltuina kuntalain yleisen kehittämisen näkökulmasta. Niillä paikataan eräitä kuntalaissa olleita aukkoja ja voimassa olevaan uuteen kuntalakiin sen säätämisen yhteydessä jääneitä lainsäädännöllisiä puutteita.

3. Poikkeuksellisissa hallinnollisissa vaikeuksissa olevaa kuntaa koskeva selvitysmenettely

Lakiehdotuksen mukaan valtiovarainministeriöllä olisi mahdollisuus käynnistää poikkeuksellisissa hallinnollisissa vaikeuksissa olevaa kuntaa koskeva selvitysmenettely laissa määritellyillä edellytyksillä. Menettelyssä valtiovarainministeriö voisi kuntaa kuultuaan asettaa kunnan hallintoa selvittämään selvityshenkilön tai -ryhmän.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Menettely olisi mahdollinen, jos on aloitettu esitutkinta kunnan viranomaisen tai kunnan toimielimen jäsenen tekemäksi epäillystä vakavasta virkarikoksesta tai useasta virkarikoksesta tai on muuten perusteltua syytä epäillä, että kunnan viranomaiset tai sen toimielimen jäsenet ovat olennaisesti tai toistuvasti toimineet lainvastaisesti tai laiminlyöneet lakisääteisiä velvoitteitaan, eikä kunta ole ryhtynyt riittäviin toimiin kunnan hallinnon saattamiseksi lain tai hyvän hallintotavan mukaiseksi

Selvitysmenettely tulisi siten kysymykseen vain, jos kunta itse ei ensin ole ryhtynyt riittäviin toimiin kunnan hallinnon saattamiseksi lain tai hyvän hallintotavan mukaiseksi.

Selvitystä varten asetettava selvityshenkilö tai -ryhmä tekisi ehdotuksensa kunnalle tilanteen korjaamiseksi tarvittaviksi toimenpiteiksi ja valtuuston tulisi käsitellä ne määräajassa. Kunnan tulisi itse ryhtyä ehdotusten edellyttämiin toimenpiteisiin. Jos toimenpide-ehdotuksiin on kuitenkin kuulunut luottamushenkilön tai luottamushenkilöiden pidättäminen toimestaan kuntalain nojalla eikä valtuusto ole näin menetellyt, valtiovarainministeriö voisi valtuustoa ja asianomaista luottamushenkilöä kuultuaan päättää pidättämisestä.

Selvitysmenettelyä voi esitetyssä muodossa pitää eräänlaisena pakkokonsultaatiomenettelynä, jossa ulkopuolisten asiantuntijoiden avulla etsitään ratkaisuja kunnan hallinnollisiin ongelmiin. Menettelyllä pyritään turvaamaan kunnan edellytykset lailliseen päätöksentekoon. Menettelyyn liittyen selvityshenkilöt tai valtiovarainministeriö eivät tee päätöksiä kunnan puolesta lukuun ottamatta valtiovarainministeriön päätöstä, jolla luottamushenkilö pidätettäisiin toimestaan, jos kunta ei ole toimesta pidättämisestä päättänyt, vaikka sillä olisi tähän ollut velvollisuus.

Arvioitaessa esitystä perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta Kuntaliitto katsoo, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, koska

1) selvitysmenettelyn edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi lailla riittävän tarkkarajaisesti ja menettely tulee sovellettavaksi vain niissä poikkeustapauksissa, joissa hallinnon yleisillä oikeussuojakeinoilla (kunnan omalla valvonnalla, kanteluilla ja valitusmenettelyllä) ei päästä lainmukaiseen toimintatapaan,

2) säännöksillä turvataan kunnan laillista päätöksentekomenettelyä ja siten perustuslain 2 §:ssä säädetyn laillisuusperiaatteen ja 21 §:ssä säädettyjen hyvän hallinnon takeiden toteutumista ja

3) kunnalla on menettelyn kaikissa vaiheissa itse mahdollisuus korjata menettelyn käynnistymisen taustalla olevia päätöksiä ja toimintatapoja eikä valtiovarainministeriöllä edellä mainittua luottamushenkilön pidättämispäätöstä lukuun ottamatta ole toimivaltaa tehdä selvitykseen sisältyvien ehdotusten perusteella muita päätöksiä kunnan puolesta.

Ehdotettuja säännöksiä tultaisiin käytännössä todennäköisesti soveltamaan hyvin rajoitetusti.

SUOMEN KUNTALIITTO

Arto Sulonen
johtaja, lakiasiat